

AMÈRICA LLATINA

Programa 2008

1.1 PROGRAMA AMÈRICA LLATINA

(amb la col·laboració del Banco Santander)

Director: Dr. Carles Ramió, UPF
Coordinació: Dra. Anna Ayuso

1.1.1 LÍNIES PRINCIPALS DE TREBALL

Contribuir a enfortir les capacitats de Catalunya i Espanya per fer aportacions als processos de desenvolupament social i econòmic i de consolidació democràtica a Amèrica Llatina, i fomentar l'intercanvi de coneixements i d'experiències entre les societats i les institucions a ambdues bandes de l'Atlàntic, són els propòsits bàsics d'aquest programa. Amb això es busca reforçar un pol de reflexió, a Barcelona, centrat en temes d'interès per a Amèrica Llatina que vinculi el món acadèmic amb institucions públiques i altres agents privats.

Es pretén generar i estimular la investigació mitjançant la producció, la difusió i la publicació, i també vertebrar línies d'investigació estables i consolidar xarxes d'intercanvi entre experts i institucions. Oferim un espai d'intercanvi d'opinió i informació per debatre en profunditat temes rellevants, d'actualitat i amb àmplia repercussió entre els diversos sectors intel·lectuals, polítics i econòmics, públics o privats, amb l'objectiu de contribuir a generar opinió. Finalment, es vol establir un observatori dels actors, processos i temes rellevants en àrees prioritàries i oferir formació de qualitat i actualitzada sobre les línies de treball del programa.

La línia general de treball del programa durant el període 2008-2010 es concreta en l'anunciat següent: Models d'Estat, Actors i Globalització. Per desenvolupar-la s'ha subdividit dos grans eixos temàtics:

1.1.1.1 MODELS D'ESTATS I INSTITUCIONS

La construcció de l'Estat regulador: l'establiment de noves institucions reguladores i la redefinició de les polítiques públiques sectorials.

Activitats relacionades: (1) Seminari "El model liberalitzat de serveis públics i l'obligació de servei universal"

La descentralització territorial de l'Estat: configuració d'equilibris de poder i conseqüències de la diversitat de l'acció pública per raó de les tradicions polítiques de la regió.

Activitats relacionades: (1) Taller de debat: "Pacte fiscal als Andes"

La gestió dels recursos humans al sector públic: vers la consolidació definitiva del servei civil?

Activitats relacionades: (1) Reunió de treball del "Programa de millora de la governança i la gestió pública a Amèrica Llatina ESADE-UPF-CIDOB"

1.1.1.2 ACTORS I GLOBALITZACIÓ

Control del territori i polítiques de seguretat: tensions polítiques internes i internacionals. Demandes socials i resposta institucional.

Activitats relacionades: (1) Taller de debat: Seguretat a Amèrica Llatina (2) Participació al seminari sobre ciutat i conflicte a l'esfera pública que tindrà lloc a Bogotà. (3) Investigació: Perfil sociològic de les forces armades.

L'Estat en un entorn global: comerç exterior, innovació i evolució de la integració regional.

Activitats relacionades: (1) Seminari: "La integració regional a Amèrica del Sud" (2) Taller de debat: "Multilateralisme i regionalisme" (3) Seminari de treball de la recerca sobre "Gestió de l'aigua a la zona andina" (4) Participació al cicle de seminaris sobre la revisió de l'Agenda Iberoamericana, a Madrid i Lima.

Democràcia, governabilitat i participació social: anàlisi de les institucions i els actors polítics i socials des d'una perspectiva comparada.

Activitats relacionades: (1) Taller de debat: "El poder judicial com a nou actor polític a Amèrica Llatina" (2) Taller de debat: "La qualitat de la democràcia a Amèrica Llatina. El paper dels parlaments en el reforç de la inclusió política." (3) Taller de debat: "Drets Humans i pobles indígenes." (4) Reunió del grup de treball sobre pobles indígenes. (5) Seminari sobre representació i institucionalització dels sistemes de partits.

1.1.1.3 BRASIL (Línia geogràfica)

Activitats relacionades: (1) Taller de debat: Reforma fiscal a Brasil.

1.1.1.4 CUBA (Línia geogràfica)

Activitats relacionades: (1) Seminari: Diàleg Europa-Cuba sobre la inserció internacional de l'economia cubana.

1.1.2 SEMINARIS

1.1.2.1 LA INTEGRACIÓ REGIONAL A AMÈRICA DEL SUD

Directors: Manuel Cienfuegos, Universitat Pompeu Fabra-ORLA, José Antonio Sanahuja, ICEI-Universidad Complutense de Madrid.

Lloc i data: 15-16 de febrer de 2008.

Objectius: El seminari té per objectiu l'anàlisi de l'estat actual dels processos de integració a Amèrica del Sud per tal d'identificar els principals obstacles que condicionen l'assoliment dels reptes més importants de la regió, com són: l'increment de la competitivitat i la transformació productiva, l'estabilitat macroeconòmica, la implementació dels marcs reguladors, la integració física, la cohesió social i les asimetries. Es tractarà d'investigar la possibilitat d'una convergència de les agendes regionals i alhora veure com això s'incorpora al diàleg i la cooperació amb la Unió Europea en la perspectiva de la celebració de la Cimera de Lima EULAC 2008.

Resultats: Les ponències i conclusions del seminari es publicaran en un llibre de la col·lecció "Interrogar la Actualidad". A més, aquest seminari és la primera activitat del grup de recerca sobre integració regional a Amèrica Llatina, impulsat per l'Instituto Complutense de Estudios Internacionales (ICEI) de la Universitat Complutense de Madrid (UCM) i la Fundació CIDOB, que presentarà un panel sobre aquest tema al Congrés de l'ALACIP, el juny de 2008.

Descripció de l'activitat: El seminari preveu la presentació d'aproximadament 12 ponències d'experts nacionals i llatinoamericans, dividides en 6 panels temàtics que, a més de dos ponents, tindran un moderador que comentarà les intervencions i donarà pas a un col·loqui entre els experts convocats i el públic assistent.

Participants: (per confirmar) Jaume Ventura, Universitat Pompeu Fabra, Espanya; Felix Peña, Universidad Nacional Tres de Febrero (UNTREF), Argentina; Andres Malamud, Universidad de Lisboa, Portugal; Christian Freres, ICEI-UCM; Ricardo Sennes, Universidade Católica de Sao Paulo (PUC-SP), Brasil; Wilson Fernández, Universidad de la República, Uruguai; Anna Ayuso, Fundació CIDOB, Espanya; Noemí Mellado, Universidad de la Plata, Argentina; Susanne Gratius, FRIDE, España; Camilo Tovar, Asociación Latinoamericana de Organismos de Promoción (ALOP)

Organitza: Fundació CIDOB, ICEI-UCM i UPF-ORLA

1.1.2.2 EL MODEL LIBERALITZAT DE SERVEIS PÚBLICS I L'OBLIGACIÓ DE SERVEI UNIVERSAL A AMÈRICA LLATINA

Directors: Jacint Jordana, director de la Fundació IBEI i UPF, Anton Costas, catedràtic, Universitat de Barcelona i IBEI i Joan Calzada, Universitat de Barcelona.

Lloc i data: Barcelona, 6-7 març de 2008.

Objectius: El propòsit del seminari és analitzar els dilemes actuals respecte de les obligacions del servei universal a diferents sectors de serveis, des de les perspectives d'investigació més recents, i discutir les polítiques establertes les darreres dècades als països d'Amèrica Llatina. L'objectiu és establir un diàleg fructífer en base a les investigacions acadèmiques actuals sobre aquests temes. Es vol posar en contacte acadèmics de diferents disciplines i reguladors amb llarga experiència a la regió que procedeixin de diversos sectors de serveis regulats.

Resultats: Les ponències i conclusions del seminari es publicaran en un llibre de la col·lecció "Interrogar la Actualidad". El seminari és el primer d'un cicle de tres anys que s'emmarca dins del Programa de millora de la governança i la gestió pública a Amèrica Llatina ESADE-UPF-CIDOB.

Descripció de l'activitat: El seminari preveu la presentació d'aproximadament 12 ponències al llarg de dues sessions, repartides en taules temàtiques i estudis de cas.

Participants: Els ponents i relators del seminari seran experts de renom internacional, i també es comptarà amb acadèmics d'universitats d'Amèrica Llatina i Espanya com ara: Helmut Cremer, Universitat de Toulouse; Germà Bel, Universitat de Barcelona; Paul Kleindofer, University de Pennsylvania; Edwin Quintanilla, OSINERG de Perú; José Tavera, Pontificia Universidad Católica de Perú; Ariel Fiszbein, Banco Mundial; Luigui Manzetti, Southern Methodist University; Sandy Berg, University; Peter A. Stern REGULATEL; Catherine Waddams-Price University East Anglia; Carles Ramió, Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Organitza: Programa Amèrica Llatina

1.1.2.3 DIÀLEG EUROPA-CUBA SOBRE LA INSERCIÓ INTERNACIONAL DE LA ECONOMIA CUBANA

Directors: Susane Gratius, FRIDE, Francesc Bayo, Fundació CIDOB.

Lloc i data: Madrid, abril 2008.

Objectius: El projecte té com a objectius acostar posicions entre economistes cubans i els seus homòlegs europeus i crear incentius per a una cooperació entre ambdues parts. A més, es preveu formular propostes concretes per millorar la inserció internacional de l'economia cubana i les bases del mercat intern.

Resultats: Les recomanacions del seminari es faran públiques en un *policy paper* que s'editarà després del taller i un llibre recollirà els estudis dels especialistes, fruit de les recerques dels investigadors europeus i cubans. A més, es vol crear un fòrum permanent d'economistes cubans i europeus.

Descripció de l'activitat: La primera reunió es farà a porta tancada per facilitar el diàleg. A totes les sessions hi haurà un ponent cubà i un europeu i s'obrirà un debat entre tots els presents per tal de fer les aportacions a les recomanacions.

Participants: El seminari comptarà amb la participació d'investigadors sèniors i júniors, així com amb les aportacions de reconeguts especialistes en els diversos temes sectorials i transversals de Cuba i Europa.

Organitza: Fundació FRIDE, Programa Amèrica Llatina de la Fundació CIDOB, amb la col·laboració de la Càtedra hispanocubana de L'Havana

1.1.2.4 REPRESENTACIÓ I INSTITUCIONALITZACIÓ DEL SISTEMA DE PARTITS A AMÈRICA LLATINA

Director: Mariano Torcal, Universitat Pompeu Fabra.

Lloc i data: Barcelona, octubre 2008.

Objectius: El seminari vol recollir un estudi comparat de l'evolució i la situació actual dels sistemes de partits a Amèrica Llatina. Es tractarà d'analitzar-ne l'efecte sobre l'estabilitat democràtica, el funcionament de les institucions i les formes de participació política dels diferents actors socials.

Resultats: Les ponències i conclusions del seminari es publicaran en un llibre de la col·lecció "Interrogar la Actualidad".

Descripció de l'activitat: Una primera taula presentarà ponències des de diverses perspectives socials i institucionals. Després, un relator introduirà el debat entre els experts convidats. Finalment una taula rodona amb els sis ponents intercanviarà els resultats de les dues sessions i obrirà el debat al públic assistent.

Participants: Cadascuna de les taules comptarà amb ponents de prestigi, en total aproximadament 10 investigadors d'Espanya, Amèrica Llatina i Europa.

Organitza: Programa Amèrica Llatina i Universitat Pompeu Fabra

1.1.2.5 L'AIGUA EN LA INTEGRACIÓ REGIONAL ANDINA

Directors: Grup de recerca sobre Amèrica Llatina del Departament de Dret Internacional Públic de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Lloc i data: Barcelona, desembre 2008.

Objectius: El seminari dona continuïtat a la recerca “Vers una zona andina de Pau”, que va ser publicada el 2007, i se centra en l'ús dels recursos hídrics a la regió andina com a un possible motor de la integració regional que, alhora, contribueix a prevenir conflictes fronterers. Partint d'estudis nacionals, es vol conèixer l'estat de la qüestió de l'aigua com a recurs a la zona i esbrinar els possibles mecanismes de cooperació regional i interestatal que permetin una gestió integral i garanteixin l'accés de la població a una necessitat bàsica. També s'estudiarà la participació de la inversió privada i la seva regulació, la posició de l'aigua dins del Tractat de Lliure comerç, i en quina mesura aquests elements poden dificultar una estratègia regional comuna.

Resultats: Dels informes nacionals que es presentaran al seminari se n'extrauran uns informes transversals i unes conclusions generals que seran recollits en un llibre de la col·lecció “Interrogar la actualidad”. El grup de recerca té la intenció d'incorporar-se i participar a la Tribuna de l'Aigua de l'Expo Zaragoza 2008.

Descripció de l'activitat: El seminari es farà en una sola jornada. En el curs d'aquesta jornada es presentaran els informes nacionals encarregats a investigadors locals de cada un dels països de la Zona (Brasil, Bolívia, Colòmbia, Equador, Xile, Veneçuela i Colòmbia). Cada una de les ponències serà objecte de discussió per part de l'equip investigador UAB-CIDOB i dels altres assistents. Després, se n'extrauran les conclusions per tal que l'equip investigador pugui elaborar els informes sectorials i final.

Participants: A cada presentació hi participarà un ponent investigador que hagi contribuït a l'elaboració de l'informe. A més de l'equip investigador UAB-CIDOB (Anna Ayuso, Susana Beltran, Claudia Jimenez, Montserrat Pi, Esther Zapater), hi participaran experts de reconegut prestigi, nacionals i internacionals, i s'hi incorporaran representants d'organismes gestors i reguladors de l'aigua.

Organitza: Programa Amèrica Llatina i Universitat Autònoma de Barcelona.

1.1.3 TALLERS DE DEBAT

Debats sobre treballs acadèmics de les investigacions patrocinades pel Programa Amèrica Llatina de la Fundació CIDOB amb la finalitat de difondre i debatre els resultats de la investigació, als quals hi són convidats experts, acadèmics i alumnes de tercer cicle que poden fer les seves observacions amb la finalitat d'enriquir el resultat final de la recerca.

Calendari:

- Febrer: Oriol Prats i Iñigo Macias-Aymar IIGOV “El Pacte fiscal als Andes”
- Març: Elena Martínez Baraona- USAL "El poder judicial com a nou actor polític a Amèrica Llatina"
- Abril: Antonia Martínez (Instituto Universitario Ortega y Gasset i Universidad de Murcia), “La qualitat de la democràcia a Amèrica Llatina. El paper dels parlaments en el reforç de la inclusió política.”
- Maig: José Antonio Sanahuja (ICEI-UCM), “Multilateralisme i regionalisme”
- Juny: Marco Aparicio, “Drets Humans i pobles indígenes.”
- Octubre: Per determinar, “Reforma fiscal a Brasil”
- Novembre: Per determinar, “Polítiques de seguretat a Amèrica Llatina”

ALTRES ACTIVITATS

CURS CUIMPB SOBRE AMÈRICA LLATINA

Lloc i data: CCCB, Barcelona, juliol 2008.

La Fundació CIDOB col·labora amb el Centre Ernest Lluch del Consorci Universitari Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona en la celebració d'un curs sobre l'Amèrica Llatina, en el marc dels cursos d'estiu. Aquesta edició se centrarà en els temes de governabilitat i integració regional.

1.1.4 PUBLICACIONES

1.1.4.1 COL·LECCIÓ “INTERROGAR LA ACTUALIDAD”. SÈRIE AMÈRICA LLATINA

- LONGO, Francisco; RAMIÓ, Carles. (coord.) *Profesionalización de la función pública en América Latina*.
- FLEURY, Sonia; SUBIRATS, Joan. (coord.) *Innovaciones locales ante inseguridades sociales. Los casos de Brasil y España*.
- PRATS, Joan Oriol; *La búsqueda de las instituciones: Informalidad, Estado y Economía. Aplicaciones a Latinoamérica y Bolivia*

1.1.4.2 REVISTA CIDOB D'AFERS INTERNACIONALS

- MARTINEZ, R. (Coord) “Maras y pandillas juveniles”

1.1.4.3 DOCUMENTOS CIDOB. AMÉRICA LATINA

- RENIU, Josep Maria (UB), “Gobiernos de coalición en los sistemas presidenciales de América Latina”.
- FREIDENBERG, Flavia, (Universidad de Salamanca), “Partidos y elecciones en Ecuador”.
- PRATS, Oriol i MACIAS-AYMAR, Iñigo, (IIGOV) “El Pacto fiscal en los Andes”
- MARTÍNEZ BARAONA Elena, (USAL), "El poder judicial como nuevo actor político en América Latina"
- MARTÍNEZ, Antonia (Universidad de Murcia) “La calidad de la democracia en América Latina. El papel de los parlamentos en el refuerzo de la inclusión política”
- SANAHUJA, José Antonio, (ICEI-UCM), “Multilateralismo y Regionalismo”
- APARICIO, Marco, “Derechos Humanos y pueblos indígenas”.

1.1.4.4 ALTRES

- “La Economía de las Drogas Ilícitas” Seminario de MALOKA, Transnational Institute; CIDOB i Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans de la Generalitat de Catalunya.

1.1.5 PARTICIPACIÓ EN XARXES

- 12Th EADI General Conference, June 2008, Geneva, Switzerland.
- IV Congreso ALACIP, August 2008.
- XIII Encuentro de Latinoamericanistas 2008 CEEIB (Consejo Español de Estudios Iberoamericanos).
- XII Congreso Internacional del CLAD.

www.cidob.org